

Information till de som riskerar att utsättas eller har utsatts för hatbrott med islamofobiska motiv

Slutredovisning av regeringsuppdrag i Ju2022/02217

Sammanfattning

I juni 2022 fick Brottsoffermyndigheten regeringens uppdrag att ta fram information till de som riskerar att utsättas eller har utsatts för hatbrott med islamofobiska motiv. I uppdraget ingick bland annat att ta fram material om utsattas rättigheter, hur en polisanmälan går till, vad som händer efter en polisanmälan och om ersättning som en brottsutsatt person kan ha rätt till. Materialet skulle riktas till såväl utsatta personer som till yrkesverksamma inom myndigheter och civilsamhälle som möter utsatta personer. En målsättning med uppdraget var att få fler att polisanmäla händelser som kan vara hatbrott.

Inom ramen för uppdraget har Brottsoffermyndigheten tagit fram en broschyr med information om islamofobiska hatbrott, främst riktad till personer som utsatts för eller riskerar att utsättas för hatbrott. Broschyren har översatts till tio olika språk och finns att ladda ner och beställa på myndighetens webbplats. För att nå målgruppen yrkesverksamma som möter utsatta personer har myndigheten arrangerat en webbsänd temadag om islamofobiska hatbrott. Därtill har myndighetens webbplats uppdaterats med information om islamofobiska hatbrott samt en intervjufilm om polisens arbete med denna brottstyp.

Brottsoffermyndigheten har spridit information om uppdraget i e-postutskick till Sveriges samtliga kommuner, via myndighetens webbplats, i olika nätverk och samråd samt i nyhetsbrev och via den sociala plattformen LinkedIn. Myndigheten planerar även för fortsatta spridningsinsatser i form av annonsering i digitala medier som når målgrupperna utsatta och yrkesverksamma.

Även om det ännu är för tidigt att dra några slutsatser hoppas Brottsoffermyndigheten att utförandet av uppdraget på sikt kommer att bidra till att fler utsatta polisanmäler händelser som kan utgöra hatbrott. Myndigheten hoppas också bidra till en ökad kunskap om islamofobiska hatbrott bland såväl utsatta som yrkesverksamma inom myndigheter och civilsamhälle som möter utsatta personer.

Innehåll

Bakgrund	4
Uppdrag	4
Projektorganisation.....	4
Samråd.....	5
Referensgrupper	5
Övrig samverkan	5
Genomförande	6
Broschyr	6
Temadag	6
Information på Brottsoffermyndighetens webbplats.....	7
Spridningsinsatser	7
E-postutskick och nyhetsbrev	7
Fortsatta spridningsinsatser	7
Slutsatser och förslag på fortsatta åtgärder	8

Bakgrund

Med ambitionen att Sverige ska vara ett land fritt från rasism och hatbrott antog regeringen 2016 en nationell plan mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott. Syftet med planen var att ta ett samlat grepp om det arbete som utförs av myndigheter, regionala och lokala aktörer samt organisationer inom det civila samhället i dessa frågor. Planen innehåller strategier och insatser för att förebygga och motverka rasism och hatbrott med fokus på följande strategiska områden: mer kunskap, utbildning och forskning, ökat stöd till och fördjupad dialog med civilsamhället, ett förstärkt förebyggande arbete på nätet, ett mer aktivt rättsväsende samt förbättrad samordning och uppföljning. Forum för levande historia tilldelades uppgiften att samordna och följa upp arbetet med planen.

I den nationella planen mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott adresseras såväl rasism i stort som de specifika varianterna afrofobi, antisemitism, antiziganism, islamofobi och rasism mot samer. I syfte att komplettera den nationella planen presenterade regeringen under 2022 särskilda åtgärdsprogram mot nämnda former av rasism, bland annat islamofobi. Åtgärdsprogrammen har tagits fram med utgångspunkt i dialoger med företrädare för det civila samhället, rapporter om förekomsten av rasism och hatbrott i Sverige och rekommendationer från regionala och internationella människorättsorgan. De utgår från samma strategiska områden som den nationella planen och ska följas upp på samma sätt.

Åtgärdsprogrammet mot islamofobi innehåller åtgärder för perioden 2022–2024. Tillsammans med den nationella planen mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott utgör åtgärdsplanen en gemensam grund för regeringens fortsatta arbete mot islamofobi. I likhet med den nationella planen föreslogs en rad myndigheter att utföra uppdrag på området. Brottsoffermyndigheten ålades inom ramen för det strategiska området Ett mer aktivt rättsväsende att ta fram informationsmaterial till personer som riskerar att utsättas eller har utsatts för hatbrott med islamofobiska motiv.

Uppdrag

Genom ändringar i regleringsbrevet utfärdat i juni 2022 fick Brottsoffermyndigheten regeringens uppdrag att ta fram information till de som riskerar att utsättas eller har utsatts för hatbrott med islamofobiska motiv. I uppdraget ingick bland annat att ta fram material om utsattas rättigheter, hur en polisanmälan går till, vad som händer efter en polisanmälan och om ersättning som en brottsutsatt person kan ha rätt till.

Utgångspunkten för materialet skulle vara att det ska få fler att polisanmäla händelser som kan vara hatbrott. Materialet skulle riktas till såväl utsatta personer som till yrkesverksamma inom myndigheter och civilsamhälle som möter utsatta personer. I genomförandet av uppdraget skulle myndigheten inhämta kunskap och erfarenheter från relevanta organisationer inom det civila samhället och berörda myndigheter.

Projektorganisation

Brottsoffermyndighetens projektgrupp för regeringsuppdraget bestod under hösten 2022 av chefen för Brottsofferfonden och Kunskapscentrum samt en projektledare. Från och med våren 2023 har en projektledare samt en projektgrupp med kompetenser inom huvudsakligen juridik och kommunikation arbetat med uppdraget. Styrgruppen för arbetet har bestått av

myndighetens generaldirektör och chefen för Brottsofferfonden och Kunskapscentrum. Projektet har även förankrats i myndighetens ledningsgrupp. Brottsoffermyndigheten har i uppdraget samarbetat med kommunikationsbyrån Matador Kommunikation AB samt den digitala byrån Teknikhuset AB med Red Carpet Media AB som underleverantör för filmproduktion.

Samråd

Referensgrupper

Regeringsuppdraget har genomförts i samråd med flera myndigheter och ideella organisationer. Den 27 september 2022 genomförde Brottsoffermyndigheten två referensgruppsmöten; ett med aktörer från civilsamhället och ett med representanter från myndigheter. Vid mötet för myndigheter deltog representanter från Barnombudsmannen, Brottsförebyggande rådet, Domstolsverket, Forum för levande historia, Myndigheten för stöd till trossamfund, Socialstyrelsen och Polismyndigheten. Vid mötet för ideella organisationer deltog representanter från Bosniakiska Islamiska Samfundet, Brottsofferjouren Sverige, Islamiska Kulturcenterunionen i Sverige samt Sveriges Muslimska Förbund.

Vid dessa inledande referensgruppsmöten presenterade Brottsoffermyndigheten uppdraget, dess huvudsakliga syfte och målgrupper. Därefter följde ett erfarenhets- och kunskapsutbyte om islamofobi och hatbrott i Sverige, vilken information som behövs och hur den bör presenteras för att nå ut. Senare under uppdragsperioden ombads deltagarna att utifrån sina respektive kompetensområden lämna synpunkter på den broschyr som myndigheten tagit fram. Vid denna externa remissrunda bidrog även Diskrimineringsombudsmannen med synpunkter. Deltagarna i referensgrupperna ombads även att sprida information om myndighetens temadag i sina kanaler.

Vid uppstarten av uppdraget hölls även ett internt referensgruppsmöte i syfte att dra lärdomar från arbetet med relaterade uppdrag som Brottsoffermyndigheten haft. Vid mötet deltog medarbetare som genomfört informationsinsatser om hot och hat i det demokratiska samtalet samt tagit fram information till offer för terrorism. Under mötet diskuterades bland annat vad som framkommit i referensgrupperna, hur olika målgrupper kan nås samt hur myndigheten kan motivera utsatta att polisanmäla utan att ge orealistiska förväntningar på resultatet av vad en polisanmälan kan leda till.

Övrig samverkan

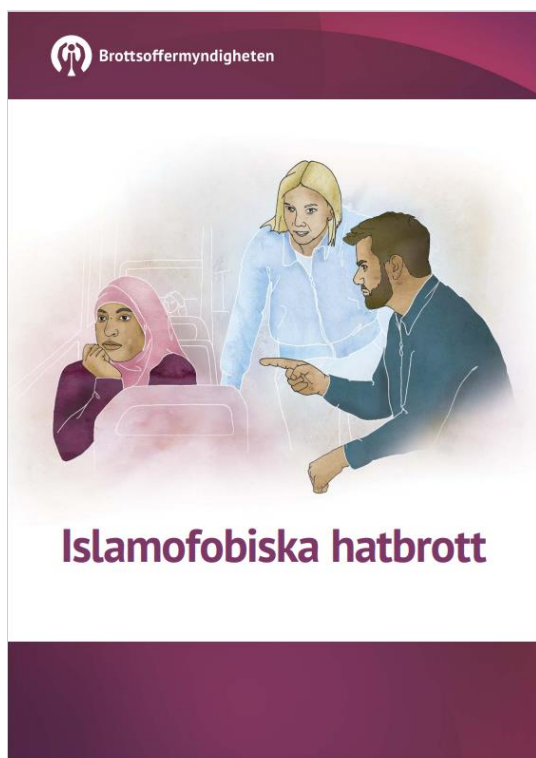
Brottsoffermyndigheten har deltagit vid Forum för levande historias forumträffar för statens arbete mot rasism, hbtqi-fobi och hatbrott. Nätverket syftar till erfarenhetsutbyte och kunskapsspridning mellan myndigheter med uppdrag på området. Forum för levande historia har även anordnat fortbildningar på ämnesområdet som Brottsoffermyndigheten tagit del av.

Genomförande

Broschyr

Uppdragets huvudsakliga målgrupp har varit personer som utsatts eller riskerar att utsättas för hatbrott med islamofobiska motiv. För att nå denna målgrupp beslutade Brottsoffermyndigheten att ta fram en broschyr med information om islamofobiska hatbrott, vilka rättigheter utsatta har, hur en polisanmälan går till och om det stöd och hjälp som finns att få. Broschyren innehåller också information om vilken ersättning utsatta för hatbrott kan ha rätt till för de skador brottet orsakat dem.

Texter och illustrationer i broschyren är granskade i enlighet med Brottsoffermyndighetens rutiner för mottagaranpassade texter samt rutiner för inkluderande bilder och filmer. Broschyren finns att beställa hem och ladda ner på myndighetens webbplats. Där finns den också översatt till arabiska, dari, engelska, kurmanji, persiska, romani, somaliska, sorani, tigrinja och turkiska för nedladdning.

Har du utsatts för ett hatbrott?

Att bli utsatt för ett brott kan vara en allvarlig kränkning. Att utsättas för brott på grund av den du är kränkningen ännu allvarligare. Du kan då ha blivit utsatt för ett hatbrott.

I Sverige räknas olaga diskriminering och hets mot folkgrupp som hatbrott. Men vilket brott som helst kan vara ett hatbrott om ett motiv till brottet är att kränka brottsoffrets identitet. Det kan vara grundat på:

- hudfärg
- nationellt eller etniskt ursprung
- religion
- sexuell läggning
- könsöverskridande identitet/uttryck
- annan liknande omständighet.

Du behöver inte tillhöra någon av dessa grupper för att bli utsatt för hatbrott. Det räcker med att den som begår brottet tror att du gör det, till exempel att personen tror att du är muslim.

Hatbrott kan ge strängare straff

En person som begår ett hatbrott kan få ett hårdare straff om den döms för brottet i domstol. En person som till exempel hotat eller misshandlat någon kan alltså dömas till ett strängare straff om brottet bedöms som ett hatbrott.

3

Temadag

I uppdragsbeskrivningen ingick att sprida information till yrkesverksamma inom myndigheter och civilsamhälle som möter utsatta personer. Brottsoffermyndigheten arrangerade därför en direktsänd temadag om islamofobiska hatbrott med omkring 150 deltagare från hela landet. Deltagarna kom framförallt från olika delar av rättsväsendet, från socialtjänsten och från olika brottsofferstödande verksamheter. Temadagen spelades även in för att möjliggöra reprisering vid senare tillfälle.

Temadagen inleddes med att Brottsoffermyndigheten berättade om regeringsuppdraget och presenterade broschyren om islamofobiska hatbrott som myndigheten tagit fram. Bland programpunkterna som följde fanns polisens arbete mot islamofobiska hatbrott, brottstypens utbredning och konsekvenser, att möta personer utsatta för islamofobiska hatbrott samt rättsväsendets utmaningar på området. I den utvärdering som följde fick temadagen mycket positiva omdömen av deltagarna.

Information på Brottsoffermyndighetens webbplats

Under fliken ”Särskilda brottstyper” på Brottsoffermyndighetens webbplats har information om islamofobiska hatbrott lagts till som en undersida. Här går det att läsa samma typ av information som står i broschyren, det vill säga information om islamofobiska hatbrott, vilka rättigheter utsatta har, hur en polisanmälan går till, om det stöd och hjälp som finns att få och om den ersättning utsatta för hatbrott kan ha rätt till.

I likhet med broschyren är texter och illustrationer på webbplatsen granskade i enlighet med Brottsoffermyndighetens rutiner för mottagaranpassade texter samt rutiner för inkluderande bilder och filmer. Även övriga bilder på webbplatsen valdes medvetet ut för att målgruppen ska känna igen sig och känna sig inkluderad.

För att öka utsattas benägenhet att polisanmäla hatbrott har Brottsoffermyndigheten bedömt att det är angeläget att lyfta fram Polismyndighetens arbete på området. Myndigheten valde därför att komplettera informationen på webbplatsen med en intervjufilm med en polis som berättar hur de arbetar mot hatbrott och om varför det är viktigt att polisanmäla denna typ av brottslighet. Brottsoffermyndighetens förhoppning är att filmen kan bidra till att öka utsattas förtroende för Polisen och för rättsväsendet i stort och på så sätt öka anmälningsbenägenheten för hatbrott.

Spridningsinsatser

E-postutskick och nyhetsbrev

Brottsoffermyndigheten har genomfört e-postutskick till Sveriges samtliga kommuner med information om temadagen. Information om temadagen och om informationsmaterialet har även förmedlats via myndighetens webbplats och i olika nätverk och samråd myndigheten deltar i. Utöver detta har myndigheten vid två tillfällen informerat om broschyren respektive temadagen i sitt ordinarie nyhetsbrev som når drygt 4 300 prenumeranter, samt via LinkedIn där myndigheten har 3 300 följare.

Fortsatta spridningsinsatser

Brottsoffermyndigheten har tagit fram illustrationer som ska användas för annonsering i digitala medier som når målgrupperna utsatta och yrkesverksamma. Illustrationerna följer samma manér som de som finns i broschyren och på myndighetens webbplats. Syftet med annonseringen är att den ska leda till ökad kännedom om det informationsmaterial som tagits fram.

Slutsatser och förslag på fortsatta åtgärder

Brottsoffermyndigheten har inom ramen för uppdraget tagit fram en informationsbroschyr och översatt den till tio olika språk, lagt upp information på myndighetens webbplats, tagit fram en intervjufilm med en polis samt genomfört ett direktsänt webinarium om islamofobiska hatbrott. Myndigheten har informerat om materialet i nyhetsbrev, genom e-postutskick, på myndighetens webbplats samt i olika nätverk och samråd. Utöver detta planeras fortsatta spridningsinsatser som en del av myndighetens ordinarie arbete efter uppdragets slut.

Brottsoffermyndigheten har förberett för att under det närmaste året genomföra webbannonsering i medier riktade till utsatta personer och till yrkesverksamma inom myndigheter och civilsamhälle som möter utsatta personer. Myndigheten planerar även för att vid minst två tillfällen reprisera inspelad temadag. Även om det i dagsläget inte är möjligt att utvärdera effekterna av spridningsinsatserna har myndigheten goda förhoppningar om att på dessa sätt nå ut väl med materialet. Frånsett temadagen som fått mycket positiva omdömen i efterföljande utvärdering har det heller inte varit möjligt att ännu följa upp hur materialet tagits emot av målgrupperna.

I uppdragsbeskrivningen står att utgångspunkten för informationsmaterialet skulle vara att få fler att polisanmäla händelser som kan utgöra hatbrott. I såväl den nationella planen mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott som i regeringens åtgärdsplan mot islamofobi åläggs flera myndigheter uppdrag med liknande målsättningar. Mot denna bakgrund föreslår Brottsoffermyndigheten en samlad uppföljning av de insatser som nu genomförs för att ta reda på insatsernas påverkan på samhällets förmåga att hantera denna brottstyp.

Avslutningsvis vill Brottsoffermyndigheten lyfta fram vikten av att myndigheten ges förutsättningar att uppdatera och utveckla nu framtaget material. Det är angeläget att materialet kompletteras med ytterligare målgrupper för att myndigheten ska kunna tillgodose alla brottsoffers behov av stöd och information. Myndigheten behöver tillhandahålla information även till grupper som riskerar att utsättas eller har utsatts för hatbrott med andra motiv än just islamofobi. På samma sätt ser myndigheten behov av fortsatta utbildningsinsatser för yrkesverksamma som möter dessa målgrupper.